

STATISZTIKA

A szegénység mértékei

A gazdasági válság lassan eltűnik a visszapillantó tükörben, az emberek életére gyakorolt hatása azonban továbbra is érzékelhető. Két csoportra ez különösen érvényes: a szegényekre és a fiatalokra.

A gazdag országokban az OECD szerint 2007 és 2011 között 2 százalékponttal nőtt a szegénység, Spanyolországban és Görögországban pedig ennél sokkal nagyobb mértékben (Rising inequality: youth and poor fall further

behind, 2014. június). Az olvasó ezen a ponton felteheti a kérdést: miféle szegénység? A válasz kissé bonyolult, de segít megvilágítani egy fontos szempontot: a szegénység standard mérőszámai nem mindig adnak számot az emberek életének tényleges alakulásáról. Ez különösen igaz a fejlett országokban recesszió idején, valamint – mint azt hamarosan látni fogjuk – azokra, akik szegénységben vagy annak határán élnek a fejlődő országokban.

Az OECD-országokban a legszélesebb körben használ szegénységi mérőszám a „relatív szegénység”: a medián fizetés felénél kevesebbet keresők aránya. (A medián bér az a határpont, amelyenél ugyanannyian visznek haza többet, mint kevesebbet.)

A relatív szegénységgel azonban van egy probléma: az, hogy relatív, vagyis egy személy vagy csoport helyzetéről a teljes népességhez való viszonya alapján ad számot. Recesszió idején elképzelhető, hogy a jövedelmek szintje általánosan csökken (aminek következtében csökken a medián is). Emiatt előfordulhat, hogy bár keresetük jelentős mértékben csökken, a szegények helyzete a relatív mérőszám szerint nem romlik szembetűnő mértékben. A pénzügyi válság idején pedig pontosan ez történt. A szegénység nyilvánvalóan mélyült az OECD-országokban, a relatív szegénység azonban nem változott jelentősen. Ez a magyarázata annak, hogy az OECD egyenlőtlenségei között szerepel a „lehorgonyzott szegénység” (anchored

poverty) is, ami az alacsony keresetűek számát nem a medián jövedelműekhez viszonyítja, hanem azt mutatja, hogy miként változott a helyzetük a jobb időkhöz (esetünkben 2005-höz) képest. E mutató szerint 2007 és 2011 között több OECD-országban meredeken nőtt a szegénység: Görögországban például 15, Írországban és Spanyolországban 8-8 százalékponttal. Az OECD jelentése szerint a szegénység elmúlt évekbeli növekedése „jelentős részben nullázta azt az életszínvonal-emelkedést, amelyet az alacsony jövedelmű háztartások az elmúlt húsz évben elértek”.

Mi a helyzet a fiatalokkal? Az OECD adatai szerint a válság négy éve alatt ennek a csoportnak csökkent leginkább a jövedelme. A fiatal háztartásokban rendelkezésre álló jövedelem 1 százalékkal csökkent, az idősebbek (25–65 évesek) körében 0,7 százalékos volt a csökkenés. Vannak országok, ahol a veszteségek ennél jóval nagyobbak, a legrosszabbul Görögországban, Izlandon és Írországban jártak a fiatalok. Egyetlen csoport van, amelynek anyagi helyzete nem romlott: a 65 év fölöttiek körében a rendelkezésre álló jövedelem 0,9 százalékkal emelkedett – alig kevesebbel, mint amennyivel a fiatalok körében csökkent. Ezek az adatok tovább árnyalják a fiatalok hosszú távú gazdasági lecsúszását mutató képet. Napjainkban ebben a csoportban a legnagyobb a szegénység kockázata, a 65 éven felüliek körében pedig a legkisebb – éppen fordítva, mint 25 évvel ezelőtt.

Nem csupán az OECD próbál a szegénység szokásos mérőszámai mögé tekinteni. Az Oxford Universityn működő OPHI (Oxford Poverty & Human Development Initiative) nemrégiben tette közzé legfrissebb Global Multidimensional Poverty Indexét. Ez a mutató az elszegényedést nem hagyományos, pénzben kifejezett egységekben méri – amilyen például a nevezetes „napi egy dollár” –, hanem azt vizsgálja, hogy képesek-e az emberek kielégíteni alapvető igényeiket (például táplálkozás) és hogy hozzáférnek-e olyan alapszolgáltatásokhoz, mint a tiszta víz vagy az iskola. Miként az Duncan Green,

BRIAN KEELEY

A szegénység standard mérőszámai nem mindig adnak számot az emberek életének tényleges alakulásáról.

az Oxfam stratégiai tanácsadója megjegyezte: „nagyon más helyzet az, ha valaki szegény és beteg, mint az, ha szegény, de egészséges”. Az OPHI sokdimenziós indexe szerint a fejlődő országokban élő szegények száma nem a sokat idézett 1,2 milliárd, hanem 1,6 milliárd. A szegények több mint fele Dél-Ázsiában, 29 százalékuk Fekete-Afrikában él. Ami pedig talán a legmeglepőbb: többségük – 71 százalékuk – nem „szegény”, hanem közepes jövedelmű országban. Csakúgy, mint a gazdag OECD-országokban növekedő jövedelmi különbségek, a növekvő jólét közepette is megmarad a szegénység ugyanazt a gyötrő kérdést veti fel: miért nem látják hasznát többen a gazdasági növekedésnek?

Brian Keeley
senior szerkesztő, OECD

Forrás: OECD Insights Blog (oecdinsights.org)

A szerző véleménye nem tükrözi sem az OECD, sem a tagországok kormányainak álláspontját.

Ha az átlagot tekintjük, mindkettőnek tucatnyi kenyere van

Szegény és gazdag. XVII. századi flamand festő műve

INTEGRÁCIÓ

Európa eltékozolt egy jó válságot

A nyugat-keleti megosztottság, a fejlett uniós országok és a periféria közötti szakadék mélyülése és a szélsőségek átalakítják az Európáról alkotott képet.

Sokszor halljuk, hogy az európai integráció a hibákból tanulva halad előre. Válságos időkben, amikor Európa megbotlik, általában sikerül felkelnie és továbbmennie. A visszaesést új megoldásokkal, az integráció szorosabbá tételével dolgozza le. Ilyen progresszióra számítottak az euró bevezetések, amikor az ütköző nemzeti érdekek miatt nyilvánvaló fogyatékosokkal rendelkező gazdasági struktúra jött létre.

Az idej európai parlamenti választások ezt az álláspontot súlyos próba elé állították. Miután mindenki számára nyilvánvaló, milyen kár érte az eurót, ki kellett derülnie, vajon az európai politikusok összefognak-e egy közös jövőkép alapján, amely szerint az eurót erősebb politikai integrációnak kell támogatnia. Az eredmény nem különösebben biztató: a nemzeti érdekek domináltak, aminek következtében Európa egy pénzügyi válságtól egy potenciális politikai válság felé mozdult el.

Az egyre nagyobb nyugat-keleti megosztottság, a fejlett uniós országok és a periféria közötti szakadék mélyülése, a szélsőséges pártok előretörése, a szélsőséges retorikának a hagyományos pártok retorikájában való megjelenése: ezek mind hozzájárulnak az Európáról alkotott kép átalakulásához.

Kelet-Európa egyre inkább eltávolodik az uniótól. A válság nehéz éve ellenére az Európai Unióhoz 2004-ben csatlakozott országoknak – különösen azoknak, amelyekben megvoltak a gazdasági és politikai lehetőségek – a tagság komoly hasznat hoz-

zott. De a legsikeresebb gazdaságok némelyikében a polgárok alig vettek tudomást az európai választásokról. A lengyel szavazók kevesebb mint negyede adta le voksát, Csehországban és Szlovákiában a részvétel a 20 százalékot sem érte el.

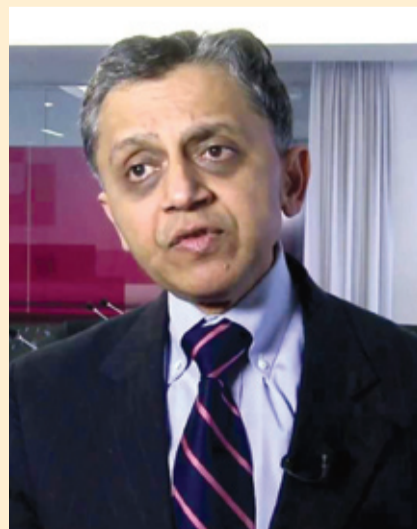
Az, ahogy a kelet-európai szavazók eltávolodnak a brüsszeli bizottságtól és a strasbourgi parlamenttől, tükröződik abban az érdektelenségben is, amelyet vezetőik tanúsítanak a frankfurti ECB-vel szemben. Marek Belka, a lengyel jegybank kormányzója többször is kijelentette: országa belátható időn belül nem kíván csatlakozni az euróövezetbe. Emellett szóvá tette azt is, hogy az úgynevezett bankunió diszkriminálja az eurózónán kívüli országokat. Hasonlóan elhatárolta magát Frankfurt-tól Csehország is.

Matteo Renzi olasz miniszterelnök európai választásokon elkönyvelt sikerét sokan a reformok támogatásának tekintik. Egy erősebb Renzi azonban nem segíti az európai integrációt – éppen ellenkezőleg, az eurózóna-tagállamok közötti erősebb konfrontációt teszi valószínűbbé. Az előző Európai Parlamentben a gazdasági kérdésekről a nemzeti érdekek szerint szavaztak: a fejlett országok képviselői erősebb költségvetési fegyelmet követeltek, a periféria országai pedig pénzügyi könnyítéseket szerettek volna elérni, például eurókötvények bevezetésével. Renzi, akit a rá adott szavazatok megerősítettek, még nagyobb fiskális mozgásteret fog követelni, ami csak erősíteni fogja a bizalmatlanságot.

Miközben a centrifugális hatások egyre erősebbek, a hagyományos pártok védekeznek a szélsőségesekkel szemben. A Francois Hollande-dal szembeni, két évvel ezelőtt elszenvedett vereségén elgondolkodva Nicolas Sarkozy Európa alapvető újragondolását szorgalmazza. Új határvonalakat akar húzni, belső és külső körökbe sorolva az országokat,

a kompetenciákat Brüsszelből visszaadná a fővárosoknak és veszélyesen korlátozná az uniós polgárok mozgását.

A bevándorlók miatt David Cameron, az Egyesült Királyság miniszterelnöke és Angela Merkel német kancellár is aggodalmát fejezte ki, Sarkozy pedig egyenesen az emberek szabad mozgását biztosító schengeni egyezmény azonnali felfüggesztését követelte. A mozgás szabadsága nélkül azonban az integráció értelmetlen: ha megszüntetik, Európa egyik legfontosabb vívmányát ássák alá – az amúgy is törekény európrojekttel egyetemben.

ASHOKA MODY

A mélyülő törésvonalak megrendítik az európai szolidaritást.

Ha Európa valóban tanul a hibáiból, akkor arra számíthatunk volna, hogy a lassú evickelés végén változások jönnek. Néhányan azt feltételezték, hogy a szavazópolgárok tömegével járulnak majd az urnákhoz, ha biztosítják őket arról, hogy a győztes párt vezetője lesz az Európai Bizottság következő elnöke. A választók ennek sem komolyabb valószínűséget, sem jelentőséget nem tulajdonítottak – a választások utáni politikai huzavonát figyelembe véve helyesen tették.

Az európai parlamenti választások újra megerősítették, hogy a választópolgárokat mindenekelőtt a pénztárcájuk érdekli. A nemzeti érdekek mentén kialakuló törésvonalak az elégedetlenséget jelzik, a leggyengébbekre nehezedő fiskális terheket és az egyes országok gazdasági kilátásai közötti különbségeket. A konstruktív válaszra képtelen politika pedig elkezdte tükrözni a gazdaságot, a szavazóknak így nem sok lehetőségük nyílik arra, hogy a folyamatokat pozitív irányba befolyásolják. A mélyülő törésvonalak pedig megrendítik az európai szolidaritást és visszafordíthatatlanul eltörlik a fáradhatatlan munkával korábban elért előnyöket.

Megelőző intézkedésekre lenne szükség, hogy a politikai zűrzavar ne alakuljon kezelhetetlen politikai válsággá. A hosszú távú európai célok – különösen a mozgás szabadságának – megtartása mellett megfontolt decentralizációra van szükség, hogy a nemzeti érdekek ütközése elkerülhető legyen. Ennek kulcsképe a körülményes és gyenge hatékonyságú központi fiskális ellenőrzés rendszerének részleges leépítése; az országok vállalhassanak nagyobb felelősséget fiskális politikájukért, az „eltévedett” kormányoknak való hitelezés kockázatának viselését pedig a piacokra kellene hagyni.

Ashoka Mody, a Princeton University professzora

Forrás: Bruegel